

РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
ДРЖАВНА ИЗБОРНА КОМИСИЈА

ПРЕТСЕДАТЕЛСКИ ИЗБОРИ 2014

ПРИРАЧНИК ЗА ЕДУКАЦИЈА
НА ЧЛЕНОВИТЕ НА ИЗБИРАЧКИТЕ ОДБОРИ
ЗА ГЛАСАЊЕ ВО ДИПЛОМАТСКО-КОНЗУЛАРНИТЕ
ПРЕТСТАВНИШТВА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА ВО
СТРАНСТВО, ОДНОСНО КОНЗУЛАРНИТЕ КАНЦЕЛАРИИ

ПОРАКА ОД ДРЖАВНАТА ИЗБОРНА КОМИСИЈА

Почитувани членови на избирачките одбори,

Само избори кои имаат кредибилитет и ги почитуваат принципите на демократијата и доброто владеење придонесуваат за демократски развој на општеството. Државната изборна комисија со успешно спроведување на изборите го поставува фундаментот на демократијата и придонесува за зголемена доверба во изборниот систем на Република Македонија. Таа вложува континуирани напори да претставува пример и да ја одржува својата репутација на независен, непристрасен, одговорен и професионален орган.

Државната изборна комисија е подготвена да организира и спроведува избори кои се во согласност со меѓународните демократски норми, притоа определувајќи се за следење на принципот на изборен циклус. Една од најважните алки во синџирот на остварување на тие цели се токму избирачките одбори. Како нивни членови, со својата работа токму вие носите дел од товарот, одговорноста, но и заслугите и честа за успешно спроведени избори. На денот на изборите, очекувањата од вас се високи, но признанието за остварување на тие очекувања е уште повисоко. Сознанието дека заедно учествуваме во процесот на одржување на високото ниво на демократија е од непроценливо значење.

Обезбедувајќи рамноправни услови за сите учесници во изборите и општо, слободно, еднакво и тајно право на глас за секој гласач, уште еднаш ќе ја потврдиме и зацврстиме нашата улога во демократското општество во Република Македонија.

ДРЖАВНА ИЗБОРНА КОМИСИЈА
ПРЕТСЕДАТЕЛ
Никола Рилкоски

СОДРЖИНА

ВОВЕД.....	4
ИЗБИРАЧКИ ОДБОР ЗА ДКП.....	5
ИЗБОР И СОСТАВ НА ИЗБИРАЧКИОТ ОДБОР.....	5
РАБОТА И ОДЛУЧУВАЊЕ НА ИЗБИРАЧКИОТ ОДБОР.....	6
КАКО ДА СЕ ПРОНАЈДЕ И КОРИСТИ ИЗБОРНАТА РЕГУЛАТИВА.....	6
АКТИВНОСТИ НА ИЗБИРАЧКИОТ ОДБОР.....	7
ДЕН ПРЕД ИЗБОРИТЕ.....	8
СОСТАНОК НА ИЗБИРАЧКИОТ ОДБОР НА ДЕНОТ ПРЕД ИЗБОРИТЕ.....	8
УРЕДУВАЊЕ НА ГЛАСАЧКОТО МЕСТО.....	8
ДОЛЖНОСТИ НА ПРЕТСЕДАТЕЛОТ НА ИО.....	9
ДЕН НА ИЗБОРИ.....	12
ПРИЕМ И ОБЕЗБЕДУВАЊЕ НА ИЗБОРНИОТ МАТЕРИЈАЛ.....	12
ВИДОВИ ИЗБОРЕН МАТЕРИЈАЛ.....	13
ПОДГОТОВКИ ПРЕД ПОЧЕТОКОТ НА ГЛАСАЊЕТО.....	14
ПРИСТИГНУВАЊЕ ВО ГЛАСАЧКОТО МЕСТО.....	14
ПОСЛЕДНИ ПОДГОТОВКИ ПРЕД ПОЧЕТОКОТ НА ГЛАСАЊЕТО.....	15
ПРЕД ДА ГЛАСА ПРВИОТ ГЛАСАЧ.....	15
ЛИЦА КОИ МОЖАТ ДА БИДАТ ПРИСУТНИ НА ГЛАСАЧКОТО МЕСТО.....	15
ОВЛАСТЕНИ ПРЕТСТАВНИЦИ НА ПОДНОСИТЕЛИТЕ НА ЛИСТА НА КАНДИДАТИ.....	16
АКРЕДИТИРАНИ НАБЉУДУВАЧИ.....	16
НОВИНАРИ.....	16
ГЛАСАЊЕ.....	17
ВРЕМЕТРАЕЊЕ НА ГЛАСАЊЕТО.....	17
ИЗБИРАЧКО ПРАВО.....	17
СОБИРАЊЕ НА ПОДАТОЦИ ЗА ОДЗИВОТ НА ГЛАСАЧИТЕ.....	17
ПОСТАПКА ЗА ГЛАСАЊЕ.....	18
ПРИГОВОРИ ОД ГЛАСАЧИТЕ.....	21
ГЛАСАЊЕ НА ИЗБИРАЧИ НА КОИ ИМ Е ПОТРЕБНА ПОМОШ.....	21
ЗАТВОРАЊЕ НА ГЛАСАЧКОТО МЕСТО.....	21
ПРЕКИН НА ГЛАСАЊЕТО.....	23
СУМИРАЊЕ И УТВРДУВАЊЕ НА РЕЗУЛТАТИТЕ ОД ГЛАСАЊЕТО НА ИЗБИРАЧКОТО МЕСТО.....	23
ПАКУВАЊЕ НА ГЛАСАЧКИОТ МАТЕРИЈАЛ.....	28
ЗАБРАНИ НА ГЛАСАЧКОТО МЕСТО.....	30
ЗАБРАНА ЗА КОРИСТЕЊЕ МОБИЛЕН ТЕЛЕФОН ИЛИ АПАРАТ ЗА СЛИКАЊЕ НА ГЛАСАЧКОТО ЛИВЧЕ.....	30
ЗАБРАНА ЗА НОСЕЊЕ ОРУЖЈЕ НА ГЛАСАЧКОТО МЕСТО.....	30
ЗАБРАНА ЗА СЕМЕЈНО И ГРУПНО ГЛАСАЊЕ И ГЛАСАЊЕ ВО ИМЕ НА ДРУГ.....	30
РАЗЛИКА ПОМЕЃУ СЕМЕЈНО И ГРУПНО ГЛАСАЊЕ И ГЛАСАЊЕ ВО ИМЕ НА ДРУГ И ГЛАСАЊЕ НА ИЗБИРАЧИ НА КОИ ИМ Е ПОТРЕБНА ПОМОШ.....	32
СОРАБОТКА СО ПОЛИЦИЈАТА НА ДЕНОТ НА ГЛАСАЊЕТО.....	32

ВОВЕД

Во Република Македонија изборните органи ги сочинуваат Државната изборна комисија, општинските изборни комисии, изборната комисија на град Скопје, избирачките одбори и избирачките одбори за спроведување на гласањето во дипломатско-конзуларните претставништва на Република Македонија во странство односно конзуларните канцеларии. Нивната улога е да обезбедат фер, демократски и слободни избори. Изборните органи треба да обезбедат секој граѓанин да се изјасни самостојно и тајно, со еднакво избирачко право. Еден гласач = еден глас.

Најголема одговорност во овој процес имаат избирачките одбори кои се во директен контакт со избирачте и од нивната работа најмногу зависи квалитетот на изборите. Избирачките одбори имаат и обврски и одговорност за правилно спроведување на своите надлежности.

За да се осигури довербата на граѓаните во изборните резултати изборите ги набљудуваат домашни и меѓународни набљудувачи, овластени претставници на листите на кандидати и медиумите. Тие ја обезбедуваат и транспарентноста и легитимитетот на изборите. Поради ова, особено важна е соработката на избирачкиот одбор со сите заинтересирани субјекти во изборниот процес.

Основната задача се сведува на спроведување на изборните процедури во целост. За да ги спроведат мораат да бидат запознаени и да ги следат процедурите пропишани со Изборниот законик и упатствата на Државната изборна комисија. Доколку не ги спроведуваат пропишаните процедури постојат соодветни санкции почнувајќи со мерка за отстранување од изборните органи, парични казни и казни затвор за потешки дела против изборите (Анекси, страница 34).

Гласањето на дијаспората ќе се спроведе во дипломатско-конзуларните претставништва (ДКП) на Република Македонија во странство и во конзуларните канцеларии кои се дефинирани во член 113-а од Изборниот законик. На денот на изборите тие ќе функционираат како гласачки места.

Гласањето на дијаспората го спроведуваат посебни избирачки одбори (ИО-ДКП). Гласањето се одржува еден ден пред денот за избори во Република Македонија, при што се води сметка за временската разлика во земјата.

Транспортот и сместувањето на членовите на ИО во земјите во кои ќе се спроведува гласањето ќе го организира Државната изборна комисија.

Лицето од ДКП ќе обезбеди логистичка поддршка на членовите на ИО за време на престојот во земјата каде што ќе го спроведува гласањето.

ИЗБИРАЧКИ ОДБОР ЗА ДКП

Избирачкиот одбор е орган кој се грижи за законито спроведување на изборите и кој непосредно го спроведува гласањето на гласачкото место.

Како член на избирачки одбор, Вие сте еден од ретките претставници на изборната администрација со кој гласачите ќе имаат непосреден контакт за време на гласањето. Вие сте огледалото на изборите во очите на домашната и меѓународната јавност.

Од овие причини од голема важност е да покажете највисоко ниво на професионализам и интегритет во Вашата работа за време на спроведувањето на изборите. Ова се однесува на Вашите обврски пред денот на гласањето (пр. посетата на задолжителната обука организирана од страна на Државната изборна комисија), но и на обврските и одговорностите на денот на гласањето и сумирањето на резултатите по завршеното гласање.

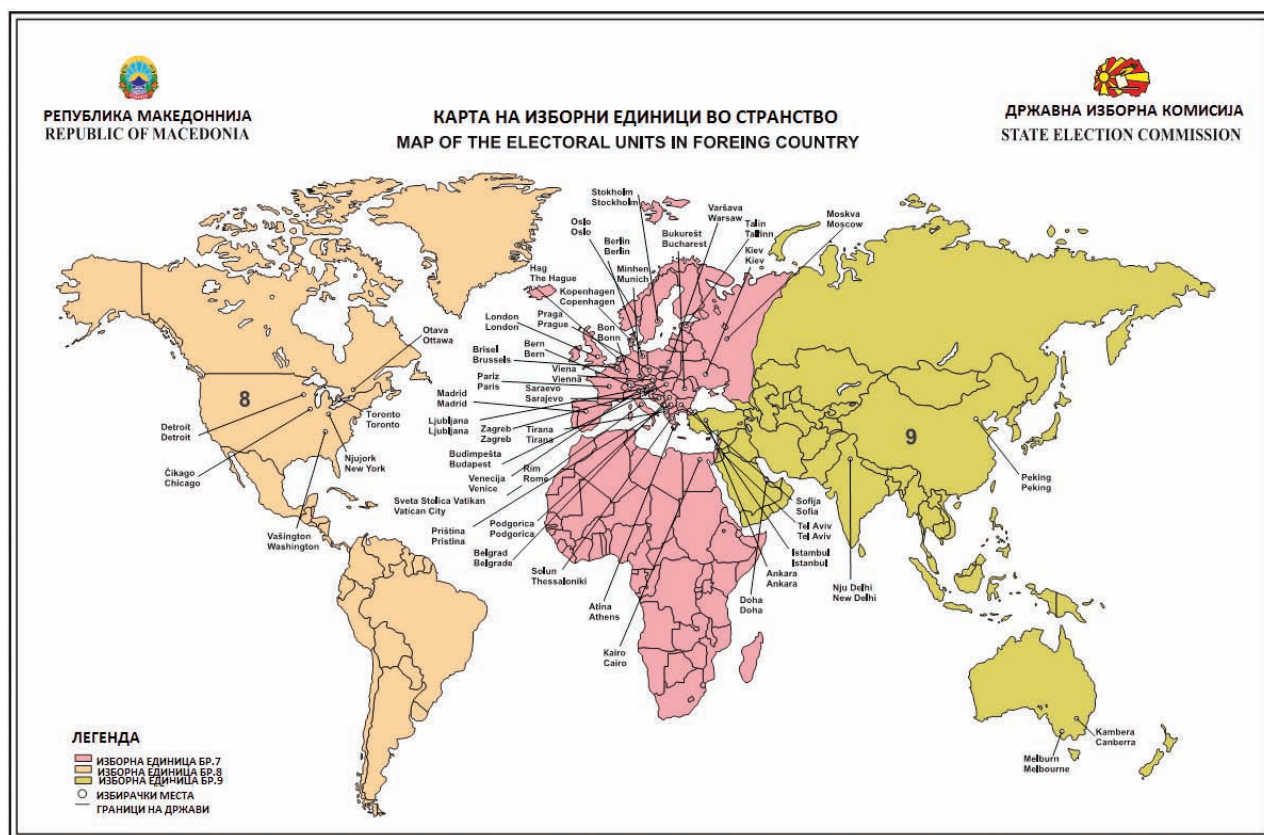
Вашиот ангажман треба да ја обезбеди тајноста на гласањето но и прецизноста, интегритетот, сигурноста, транспарентноста и мирното одвивање на изборниот процес. Со еден збор, Вие, со вашето однесување, треба да придонесете да се задржи високото ниво на доверба во изборниот процес.

ИЗБОР И СОСТАВ НА ИЗБИРАЧКИОТ ОДБОР

Избирачки одбор се формира за секое избирачко место. Избирачките места за гласање на дијаспората се дефинирани со Одлука на Државната изборна комисија која може да се најде на веб страната на ДИК.

Избирачкиот одбор е составен од претседател на избирачкиот одбор, негов заменик, четворица членови и нивни заменици. Избирачкиот одбор за гласањето во ДКП го формира ДИК. Претседателот на избирачкиот одбор се избира од редот на дипломатите, вработени во соодветното ДКП, додека заменикот на претседателот, два члена и нивните заменици се избираат од редот на вработените во државната, јавната, општинската и администрацијата на градот Скопје по случаен избор, за време од четири години. Останатите членови и нивните заменици се именуваат по предлог на политичките партии на власт и во опозиција кои на последните избори за пратеници освоиле најмногу гласови. Политичките партии доставуваат нови предлози за членови и заменици членови на избирачките одбори за секои избори.

Лицето избрано за претседател, член или негов заменик на избирачкиот одбор може да не прифати да ја извршува таа должност само поради здравствени или семејни причини, при што за неприфаќањето одлучува ДИК, врз основа на приложена соодветна документација.

РАБОТА И ОДЛУЧУВАЊЕ НА ИЗБИРАЧКИОТ ОДБОР

Избирачкиот одбор одлучува со мнозинство на гласови од вкупниот број членови. Во случај на отсуство на член, во работата на избирачкиот одбор учествува неговиот заменик. Секој член на избирачки одбор како и овластените претставници на подносителите на листите на кандидати имаат право да внесат забелешки во записникот.

При спроведувањето на изборите, во работата на избирачките одбори во изборните единици за гласање на дијаспората во кои најмалку 20% од граѓаните зборуваат службен јазик различен од македонскиот јазик, покрај македонскиот јазик и неговото кирилско писмо во службена употреба е и јазикот и писмото што го зборуваат најмалку 20% запишаните избираници во таа изборна единица.

КАКО ДА СЕ ПРОНАЈДЕ И КОРИСТИ ИЗБОРНАТА РЕГУЛАТИВА

Избирачкиот одбор работите од својата надлежност ги врши во согласност со Изборниот законик и упатствата од Државната изборна комисија.

Прописите, упатствата и обрасците се достапни на Интернет страницата на Државната изборна комисија: www.sec.mk

Кога ИО не е сигурен како да постапи при преземањето на некое изборно дејствие за истото треба да се консултира со Државната изборна комисија.

АКТИВНОСТИ НА ИЗБИРАЧКИОТ ОДБОР

Активностите на Избирачкиот одбор, во зависност од периодот во кој се преземаат може да се поделат во неколку групи:

1. ДЕН ПРЕД ИЗБОРИТЕ

- состанок на ИО на денот пред изборите
- уредување на гласачкото место

2. ДЕН НА ИЗБОРИТЕ

- Подготовки пред почетокот на гласањето
- Гласање
- Лица кои можат да бидат присутни на гласачкото место
- Должности и одговорности на членовите на ИО
- Гласање на избирачи на кои им е потребна помош
- Затворање на гласачкото место
- Прекин на гласањето
- Сумирање и утврдување на резултатите
- Пакување на изборниот материјал и негово предавање на овластено лице од ДКП

3. СООЧУВАЊЕ СО ЗАБРАНИТЕ НА ГЛАСАЧКОТО МЕСТО

- Забрана за користење мобилни апарати, фотоапарати или други средства
- Семејно гласање и гласање во име на друг
- Соработка со полицијата на денот на изборите

ДЕН ПРЕД ИЗБОРИТЕ

Избирачкиот одбор презема неколку дејствија на денот пред изборите:

- Се состанува во гласачкото место и претседателот и членовите се договараат за поделба на улогите на денот на изборите (Препорачливо е на секој од членовите да им се даде листа со задолженија за денот на изборите.
- Го уредува гласачкото место за денот на гласањето.

СОСТАНОК НА ИЗБИРАЧКИОТ ОДБОР НА ДЕНОТ ПРЕД ИЗБОРИТЕ

Избирачкиот одбор се состанува во гласачкото место и го уредува на начин кој ќе овозможи непречено спроведување на гласањето. Просторијата каде другиот ден ќе се одвива гласањето се уредува на начин што ќе им овозможи на гласачите несметано да се движат низ просторијата и низ фазите на гласањето. (Види слика 1)

Претседателот и другите членови на избирачкиот одбор се договараат за поделбата на улогите на денот на гласањето. Покрај претседателот на ИО, останатите улоги на членовите на ИО се следните:

- Член кој се грижи за редоследот и кој ги проверува гласачите дали имаат белег од видливо мастило за обележување на гласачи
- Член кој врши идентификација на гласачите
- Член кој ракува со изводот од избирачкиот список
- Член кој издава гласачки ливчиња и става печат
- Член кој ракува со Маркерот-Видливото мастило за обележување на гласачите и кој се грижи гласачките ливчиња да бидат ставени во гласачката кутија

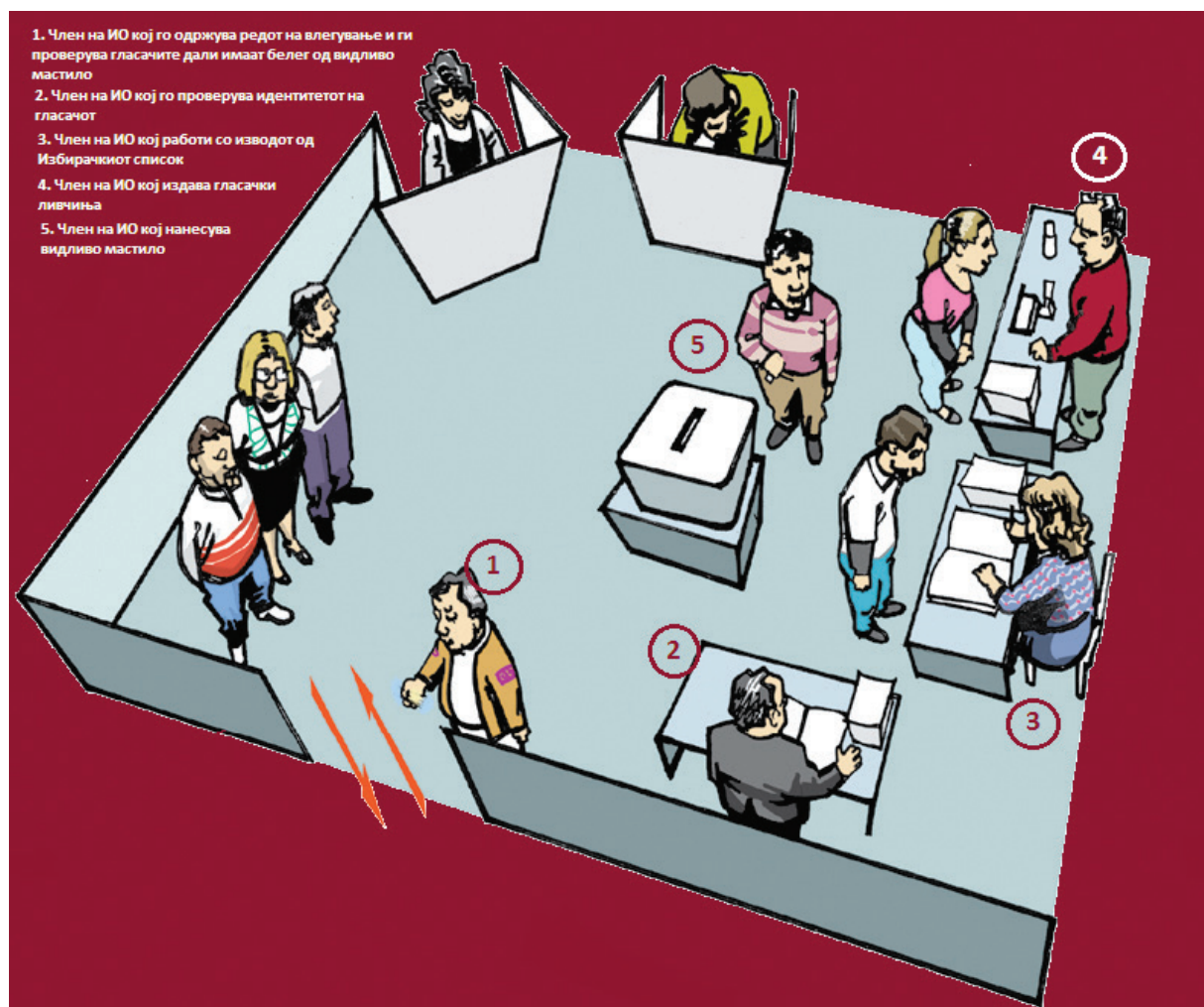
ПРЕПОРАКА: Претседателот на ИО на секој од членовите, соодветно на поделбата на улогите, да им даде печатена верзија од листата на обврски за секоја улога (од Прирачникот)

Секој од членовите на ИО покрај основното задолжение, врши и други работи кои се неопходни за организирано и непречено спроведување на изборите.

УРЕДУВАЊЕ НА ГЛАСАЧКОТО МЕСТО

Избирачкиот одбор треба:

- да го залепи знакот со бројот на гласачкото место на влезот од просторијата каде што ќе се гласа
- да ги истакне листите на кандидати
- да го постави упатството за гласање на место кое ќе им овозможи на сите новодојдени избирачи да го прочитаат
- да ги распореди масите или клупите на начин кој обезбедува несметано реализирање на сите фази во процесот на гласање
 - за овластените претставници и набљудувачи мора да обезбеди места, на позиција од која ќе имаат целосна прегледност, ќе можат од непосредна близина да го следат идентитетот на лицето што гласа и несметано ќе можат да го набљудуваат гласањето, но да не ја нарушуваат тајноста на гласањето.
- да ги постави гласачките паравани така што да не може да се види како избирачот го пополнува гласачкото ливче

Слика 1: Уредено гласачко место

ДОЛЖНОСТИ НА ПРЕТСЕДАТЕЛОТ НА ИО

Претседателот на ИО е одговорен за сите дејствија во гласачкото место, вклучително и за гласањето и за пребројувањето на гласовите. Тој:

- Се грижи сите активности кои ќе се извршат во гласачкото место да се во согласност со одредбите од Изборниот законик, упатствата од ДИК и процедурите објаснети во овој Прирачник.
- Во случај на евентуални неправилности или а повреда на упатствата од ДИК, претседателот на ИО ги евидентира таквите случаи во Дневникот за евиденција на настани и ја известува Државната изборна комисија.
- Одговорен е за одржување на редот и мирот на гласачкото место.
- Им дава задачи на сите членови на ИО.
- Комуницира со овластените претставници, набљудувачите и новинарите (тоа е негова одговорност).
- За сите прашања и нејаснотии околу процедурата и логистиката на спроведување на изборите, претседателот на ИО се консултира и е во постојана комуникација со ДИК.

Пред започнување на гласањето

- Го пополнува Записникот за утврдена состојба на просторијата за гласање, изборниот материјал и гласачките кутии од избирачкиот одбор (Образец број 15)
- Го пополнува делот од Записникот (Образец број 16ГС) кој се пополнува пред почетокот на гласањето.
- Го распределува изборниот материјал (доверлив и недоверлив) на членовите на ИО
- Го пишува бројот на избирачкото место на пливките, вреќите и другите материјали коишто ќе се употребуваат во гласачкото место на денот на изборите.
- Обезбедува соодветна подготовка и уредување(прилагодување) на гласачкото место.
- Им ја покажува празната гласачка кутија на сите присутни во гласачкото место.
- Ја затвара гласачката кутија со нумерираниот сигурносен пластичен лент и истата ја поставува така што ќе можат да ја гледаат сите лица кои се овластени да присуствуваат на гласачкото место. Броевите на сигурносните пластични ленти ги запишува во Дневникот за евиденција на настани.

За време на гласањето

- Го забележува времето на отворање на гласачкото место во Записникот (Образец број 16ГС), и во Дневникот за евиденција на настани.
- Го следи текот на гласањето во гласачкото место и се грижи тоа да се одвива во согласност со пропишаните процедури.
- Се грижи за правилно пополнување на Записниците.
- На Државната изборна комисија и ги дава податоците за одзивот на гласачите.
- Одговорен е за одржување на редот и мирот на гласачкото место. Во случај на нивно нарушување, тој:
 - го известува овластеното лице од ДКП доколку има потреба да се повика полицијата
 - го пополнува Образецот во врска со потребата од повикување на полиција и веднаш ја известува ДИК
- Кога редот и мирот се повторно воспоставени се грижи за тоа полицијата да го напушти гласачкото место

За време на затворањето на гласачкото место

- Во 19:00 часот по локално време во земјата на гласање ќе определи еден член на ИО кој ќе застане на крај на редот од избирачите кои се затекнале во објектот
- Ќе го затвори отворот на гласачката кутија
- Ќе се увери дека по гласањето на последниот гласач, на гласачкото место се присутни само лицата кои се овластени за тоа
- Го забележува времето на затворање на гласачкото место во Записникот (Образец 16 гс),
- Во Дневникот за евиденција на настани:
 - го забележува времето на затворање на гласачкото место
 - ги забележува имињата на присутните овластени претставници и набљудувачи

За време на пребројување на гласовите

- Се грижи за почитување на пропишаната процедура за сумирање и утврдување на резултатите
- Во Записникот (Образец број 16Гс), ги внесува податоците кои се утврдуваат во постапката за порамнување на гласачките ливчиња.
- Пред да ја отвори гласачката кутија ги прашува овластените претставници на подносителите на листа на кандидат, дали имаат забелешка за постапка на гласање, доколку имаат истите ги внесува во Записник(Образец број 16Гс) во делот за забелешки за постапката на гласање.
- Проверува дали бројот на сигурносните пластични ленти со кои по завршувањето на гласањето е затворена гласачката кутија се совпаѓа со бројот на лентите со кои е запечатена гласачката кутија, а кој број веќе е запишан во Дневникот. Ако броевите се совпаѓаат, тоа го забележува во Дневникот. Ако тие не се совпаѓаат, тоа го внесува во Записникот (Образец број 16Гс), и за тоа ја известува ДИК.
- Ја отвора гласачката кутија.
- Секое гласачко ливче им го покажува на присутните
- Го пополнува Записникот (Образец бр.16Гс) со резултатите добиени по сумирањето.

За време на пакување на материјалот

Се грижи за правилно распоредување на целокупниот материјал во соодветните пакувања. Препорачливо е ИО да ја следи техниката за пакување на материјалот така како што е опишана во делот од овој прирачник „Пакување на изборниот материјал“.

ВО ОТСУСТВО НА ПРЕТСЕДАТЕЛОТ НА ИО, ПРЕТХОДНО НАВЕДЕНИТЕ АКТИВНОСТИ ГИ ИЗВРШУВА ЗАМЕНИК ПРЕТСЕДАТЕЛОТ НА ИО!

ДЕН НА ИЗБОРИ

ПРИЕМ И ОБЕЗБЕДУВАЊЕ НА ИЗБОРНИОТ МАТЕРИЈАЛ

Заменик-претседателот или член на ИО ќе добие курирско писмо од Министерството за надворешни работи со кое ќе може непречено да го достави спакуваниот изборен материјал до ДКП во земјата на гласање.

Изборниот материјал за транспорт од Република Македонија до земјата во која ќе се гласа ќе биде спакуван и означен како дипломатска пратка. Истиот метод ќе се применува и за враќање на изборниот материјал по завршувањето на гласањето.

Членовите на избирачките одбори ќе ги пречека овластено лице од ДКП кое ќе го преземе спакуваниот изборен материјал и ќе се погрижи истиот да се чува на безбедно место во ДКП.

- Изборниот материјал се предава на ИО од овластено лице во ДКП. За предавањето на изборниот материјал се составува Записник.
- ИО го прима изборниот материјал на денот определен за гласање. На пример предавањето на материјалот треба да присуствуваат задолжително претседателот и членовите на ИО.
- Веднаш по приемот, членовите на ИО треба детално да ги проверат гласачките ливчиња !!!

Постапката за проверка е следната:

- Со помош на сериските броеви на гласачките ливчиња кои се испечатени на оној дел од гласачкото ливче кој останува на кочанот проверете го бројот на гласачките ливчиња кои сте ги добиле со помош на следната формула:

сериски број на последното ливче	-	сериски број на првото ливче	+ 1 =	вкупен број на гласачки ливчиња
----------------------------------	---	------------------------------	-------	---------------------------------

Пример: Ако серискиот број на првото ливче е 1.501, а на последното 2.035, тогаш имате 535 гласачки ливчиња ($2.035 - 1.501 + 1 = 535$).

- Споредете го бројот што сте го добиле со вкупниот број избирачи запишани во избирачкиот список. Тие треба да се совпаѓаат.

Пример: Ако на избирачкиот список има 535 избирачи, тогаш треба да добиете 535 гласачки ливчиња.

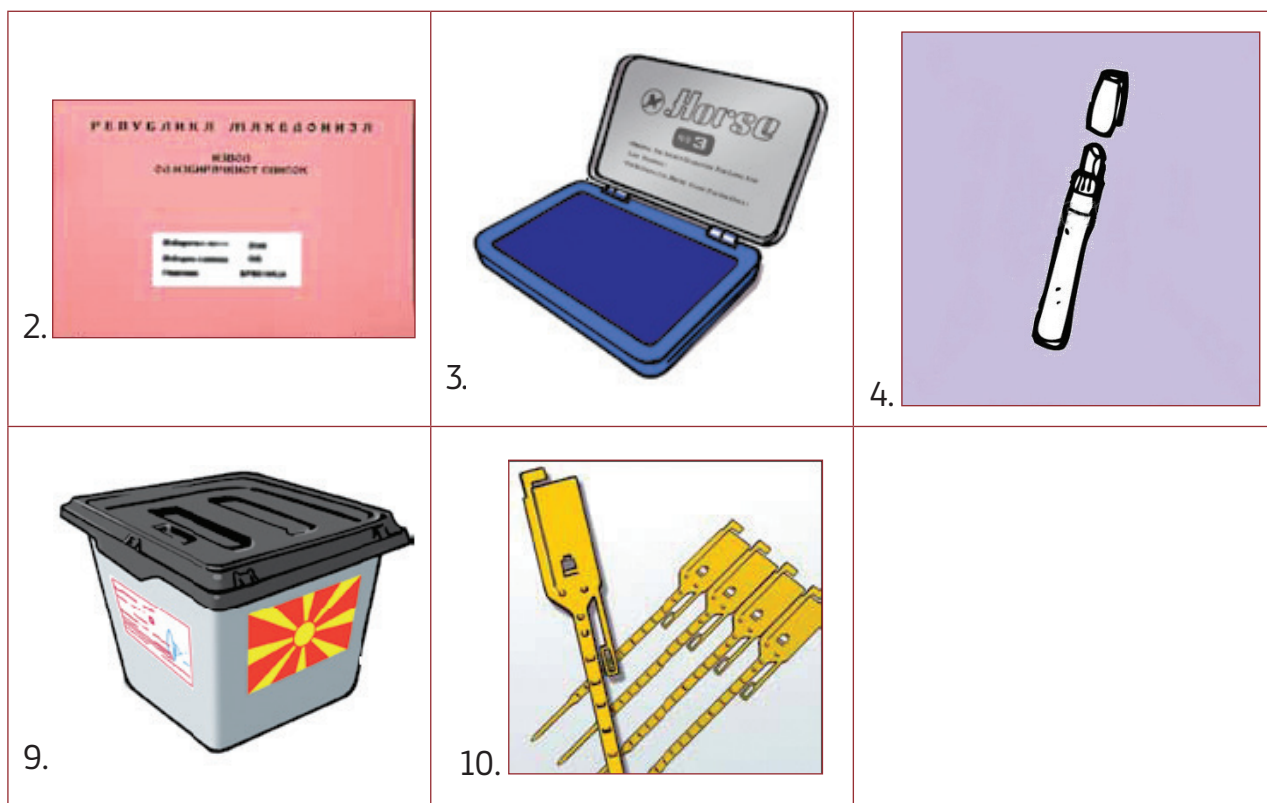

- Право да присуствуваат на примопредавањето на изборните материјали имаат:
 1. овластените претставници на подносителите на листите (тие имаат право да дадат забелешки кои ќе бидат евидентирани во записникот
 2. акредитираните набљудувачи
 3. новинарите

ВИДОВИ ИЗБОРЕН МАТЕРИЈАЛ

ДОВЕРЛИВ ИЗБОРЕН МАТЕРИЈАЛ	НЕДОВЕРЛИВ ИЗБОРЕН МАТЕРИЈАЛ
1. кочан со гласачки ливчиња; 2. извод од Избирачкиот список за гласачкото место; 3. дневник за евиденција на настани во гласачкото место; 4. Маркер - Видливо мастило за обележување на гласачите; 5. печат со бројот на гласачкото место и 6. следните обрасци на записници на Државната изборна комисија: • Записник за предавање на изборниот материјал од овластено лице од ДКП на избирачкиот одбор (согласно правилата на ДКП) • Записник за утврдена состојба на просторијата за гласање, изборниот материјал и гласачките кутии од избирачкиот одбор (Образец број 15) • Записник за гласање, сумирањето и утврдување на резултатот од Избирачкото место (Образец број 16ГС) • Записник за предавање на записникот за гласање и другиот изборен материјал од избирачкиот одбор на овластено лице од ДКП (Образец број 22ГС)	1. гласачки паравани; 2. листа на кандидати; 3. гласачка кутија; 4. нумерирани сигурносни пластични ленти за запечатување на гласачката кутија и за вреќата за транспорт на доверливите материјали 5. заштитни пликови за пакување на : • искористените гласачки ливчиња (важечки и неважечки) • неискористените гласачки ливчиња, • кочаните, избирачкиот список и Дневникот за евиденција; 6. еден резервен заштитен плик; 7. една голема прозирна пластична вреќа, со етикета, за транспорт на доверливиот материјал; 8. една пластична вреќа за транспорт на недоверливиот материјал; 9. лепенки за означување на вреќата за транспорт и 10. друг недоверлив материјал во кој спаѓаат: - пенкала; - обичен маркер; - ленир; - перниче за оставање на отпечаток; - беџови за членовите на избирачкиот одбор; - прирачник за членовите на избирачкиот одбор; - упатство за гласање и други материјали

Листата на кандидати е вклучена во прилог и заедно со изборните материјали се доставува до избирачкиот одбор.

НАПОМЕНА:

- За избирачките места кои имаат под 500 гласачи, избирачкиот одбор добива еден маркер - видно мастило за обележување на гласачи
- За избирачките места со над 500 гласачи, избирачкиот одбор добива два маркери - видно мастило за обележување на гласачи.

ВАЖНО:

- За чување на маркерите - видливото мастило за обележување на гласачите задолжен е претседателот на ИО
- По завршување на гласањето, избирачкиот одбор враќа онолку маркери - видно мастило за обележување на гласачи колку што добил од ДИК, без разлика на нивната состојба.

ПОДГОТОВКИ ПРЕД ПОЧЕТОКОТ НА ГЛАСАЊЕТО

ПРИСТИГНУВАЊЕ ВО ГЛАСАЧКОТО МЕСТО

Секој член на ИО треба да пристигне во гласачкото место најдоцна до 06:00 часот по локално време во земјата на гласање. Ако некој од членовите на ИО е отсутен, претседателот на ИО треба да ја извести ДИК.

ПОСЛЕДНИ ПОДГОТОВКИ ПРЕД ПОЧЕТОКОТ НА ГЛАСАЊЕТО

Претседателот на ИО мора да се осигура дека сите членови на ИО ги разбрале нивните должности.

Претседателот на ИО мора да се осигура дека гласачкото место е уредено така што гласачите ќе можат непречено да се движат. Распоредот на масите, клупите, гласачките паравани и насоката на движење на гласачите мора да биде испланирана претходниот ден. Сите ознаки треба да бидат поставени. Ако тоа не е случај, поради тоа што просторијата не била достапна претходниот ден, уредувањето на гласачкото место треба да се направи утрото, на денот на изборите, но така што ќе се овозможи гласањето да започне во 07:00 часот.

ПРЕД ДА ГЛАСА ПРВИОТ ГЛАСАЧ

Пред да започне гласањето, треба да се преземат следните чекори:

- Претседателот на ИО на сите членови на ИО и на присутните овластени претставници на подносителите на листи на кандидати, набљудувачите и новинарите им ја покажува празната гласачка кутија и броевите на двете нумерирани сигурносни пластични ленти кои се внесуваат во дневникот.
- На лепенката го пишува бројот на гласачкото место и го лепи на една од страните на кутијата.
- Се запечатува гласачката кутија (се протнуваат двете сигурносни пластични ленти низ страничните дупки од капакот на гласачката кутија и цврсто се затегнуваат).
- Броевите на сигурносните ленти се запишуваат во Дневникот за евиденција на настани.

Гласачкото место се отвора во 07:00 часот по локално време во земјата на гласање. Времето на отворањето на гласачкото место се внесува во Записникот (Образец број 16ГС) и во Дневникот за евиденција на настани.

ЛИЦА КОИ МОЖАТ ДА БИДАТ ПРИСУТНИ НА ГЛАСАЧКОТО МЕСТО

Лица кои на денот на изборите можат да бидат присутни на гласачкото место се:

- Гласачите
- Членовите/замениците на ИО
- Овластено лице од ДКП
- Лицата кои имаат право да ја набљудуваат работата на ИО:
 1. Овластените претставници на подносителите на листи на кандидати
 2. Акредитираните набљудувачи и
 3. Домашни и странски акредитирани новинари

Гласачите во гласачкото место непосредно го остваруваат своето избирачко право. Тие во гласачкото место не смеат да се задржуваат подолго од времето потребно за гласање.

Лицата кои имаат право да ја набљудуваат работата на ИО треба да бидат добредојдени затоа што токму тие ги оценуваат транспарентноста и легитимитетот на изборите. Од друга страна, тие се должни да ја почитуваат тајноста на гласањето и да не ја попречуваат работата на ИО.

Доколку било кој овластен претставник, набљудувач или новинар ја попречува работата на ИО, ИО има право да побара тоа лице да го напушти гласачкото место. Доколку лицето доброволно не го стори тоа, ИО треба го извести овластеното лице од ДКП кое има право да ја повика полицијата. Секое отстранување на лице од гласачкото место ИО го забележува во Дневникот за евиденција на настани.

ИО преку увид во овластувањата и / или личните документи за идентификација треба да ги легитимира сите лица кои ќе ја набљудуваат работата на ИО.

ОВЛАСТЕНИ ПРЕТСТАВНИЦИ НА ПОДНОСИТЕЛИТЕ НА ЛИСТА НА КАНДИДАТИ

Овластените претставници на подносителите на листа на кандидат се легитимираат пред ИО така што покажуваат:

- Беџ со бројот на избирачкото место за кое е овластен да врши набљудување издаден од ДИК
- Документ за лична идентификација

Во случај кога ИО не им дозволил или не ги евидентирал нивните забелешки во Записникот (Образец број 16ГС), овластените претставници имаат право да ги достават овие забелешки до ДИК во рок од 5 часа по потпишувањето на Записникот (Образец број 16ГС).

Овластените претставници не смеат да користат извод од избирачкиот список за контрола на избирачите.

Овластените претставници не смеат да носат партиски симболи на гласачкото место.

АКРЕДИТИРАНИ НАБЉУДУВАЧИ

Акредитираните набљудувачи се легитимираат со беџот за набљудувачи кој го издава ДИК, а тие се должни да го имаат на себе.

Забелешките на акредитираните набљудувачи се евидентираат во дневникот на избирачкото место.

НОВИНАРИ

ДОМАШНИТЕ новинари пред ИО се легитимираат со:

- акредитација издадена од нивната новинарска куќа или од Здружението на новинарите на Македонија (ЗНМ) или од Македонската асоцијација за новинари (МАН) заедно со
- документ за лична идентификација

СТРАНСКИТЕ новинари се легитимираат со акредитација издадена од ДИК.

ГЛАСАЊЕ

ВРЕМЕТРАЕЊЕ НА ГЛАСАЊЕТО

Гласањето започнува во 07:00 часот и трае непрекинато до 19:00 часот по локално време во земјата на гласање.

ИО може да го затвори гласачкото место и пред 19:00 часот, ако гласале сите избирачи запишани во избирачкиот список за што се бара претходна согласност од ДИК, но не отпочнува со броење на гласовите пред 19:00 часот!

ИЗБИРАЧКО ПРАВО

ПРАВО ДА ГЛАСА има секое лице кое: • е запишано во изводот од избирачкиот список и • поседува важечки биометриски документ за лична идентификација –лична карта или патна исправа издаден од надлежен орган во Република Македонија	НЕ МОЖЕ ДА ГЛАСА ЛИЦЕ кое: • не се наоѓа на изводот од Избирачкиот список; • не поседува соодветен документ за идентификација; • на десниот палец веќе има траг од видливото мастило за обележување на гласачи; • одбие да се потпише во изводот од Избирачкиот список; • не дозволува да биде обележан со видливото мастило за обележување на гласачи
--	---

Постапката на членовите на ИО во секој од овие случаи детално е опишана во задолженијата на секој од членовите на ИО кои се образложени подолу.

СОБИРАЊЕ НА ПОДАТОЦИ ЗА ОДЗИВОТ НА ГЛАСАЧИТЕ

ИО собира податоци за одзивот на гласачите. Овие податоци ги сумира и сумирани ги доставува до Државната изборна комисија, преку електронска пошта на izbori@sec.mk. Вообичаено тоа се прави три пати во текот на денот.

Вообичаено тоа се прави три пати во текот на денот, согласно временската разлика во земјата каде што се спроведува гласањето и тоа:

- 10:00 часот,
- 13:00 часот и
- 17:00 часот.

Непосредно пред определениот час, претседателот на ИО: треба да има подготвена евиденција за тоа колку гласачи во гласачкото место веќе гласале. Тој податок ќе му го даде членот на ИО кој ракува со изводот од Избирачкиот список, со тоа што ќе ги преброи потписите и отпечатоците од прст.

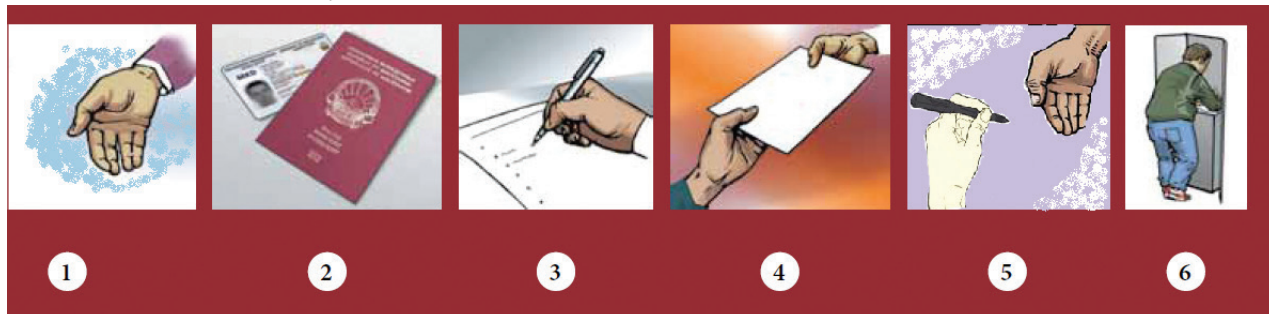
Во известувањето се наведува името на ДКП односно конзуларната канцеларија во која се спроведува гласањето, бројот на запишани гласачи и бројот на гласачи кои гласале до определеното време.

ПОСТАПКА ЗА ГЛАСАЊЕ

Гласањето се врши лично на гласачките места при што избирачите пристапуваат да гласаат еден по еден.

Процесот на гласање може да го поделиме во повеќе фази кои, прикажани сликовито, се одвиваат по следниот редослед:

ЧЕКОР 1: Откако избирачот ќе влезе во гласачкото место, членот на ИО кој се грижи за редоследот во гласачкото место ќе го провери избирачот дали има белег од видливо мастило за обележување на гласачи во десниот палец.

ЧЕКОР 2: Ако со претходниот чекор се потврди дека на прстот на избирачот нема траги видливо мастило за обележување на гласачи – се преминува на утврдување на неговиот личен идентитет.

- Избирачите можат да го докажат својот личен идентитет со еден од следниве два документи: важечка биометриска лична карта или патна исправа (пасош)
- **НАПОМЕНА: НИКАКВИ ДРУГИ ДОКУМЕНТИ НЕ СМЕАТ ДА СЕ ПРИФАТАТ ЗА УТВРДУВАЊЕ НА ИДЕНТИТЕТОТ НА ИЗБИРАЧОТ** (возачка дозвола, здравствена книшка, ученичка и студентска легитимација, ученичка книшка, индекс, патна исправа на друга држава и сл.).

ЧЕКОР 3: По утврдувањето на идентитетот на избирачот, се проверува дали тој се наоѓа во изводот од Избирачкиот список. Доколку избирачот се наоѓа во изводот од Избирачкиот список:

- се заокружува редниот број пред неговото име и
- му се дава да се потпише во списокот во графата до неговото име.

Доколку избирачот, е неписмен или има физички недостаток, тогаш тој ќе стави отпечаток од десниот показалец на местото резервирано за потпис. За оваа цел се користи перниче за отпечатоци. Ако избирачот нема десен показалец тој ќе стави отпечаток од неговиот лев показалец, а доколку нема ни лев показалец не се става отпечаток.

ЧЕКОР 4: По потпишувањето на избирачот во изводот од Избирачкиот список членот на ИО кој издава гласачки ливчиња врши неколку дејствија по следниот редослед:

- од блокот со гласачки ливчиња откинува едно гласачко ливче (гласачкото ливче физички се одделува од кочанот, кој останува на блокот)
- на гласачкото ливче му става печат на предната страна (на соодветно означеното место)
- гласачкото ливче му го дава на гласачот
- на гласачот му ја објаснува техниката на гласање

ЧЕКОР 5: Откако на избирачот ќе му се даде гласачко ливче, на неговиот десен палец се става видливо мастило за обележување на гласачи. Доколку избирачот нема десен палец, обележувањето се врши на палецот на левата рака, а доколку избирачот нема палец на двете раце, не се врши обележување. За правилно да го обележите палецот со мастило, нанесете го врз ноготот на десниот палец. Осигурете се дека мастилото е нанесено и врз ноготот и врз дел од кожата.

ЧЕКОР 6: Избирачот се упатува кон гласачките паравани за да гласа.

СЕКОЈ ГЛАСАЧ ГЛАСА САМОСТОЈНО ПОЗАДИ ПАРАВАНОТ!

ЕДЕН ГЛАСАЧ = ЕДЕН ГЛАС!

ЧЕКОР 7: Избирачот го става гласачкото ливче во гласачката кутија.

При тоа членот на избирачкиот одбор кој ракува со Маркерот-видливото мастило за обележување на гласачи треба да се осигури дека:

- 1) Избирачот го превиткал гласачкото ливче
- 2) Избирачот го ставил превитканото гласачко ливче во гласачката кутија.

По завршеното гласање, членот на ИО кој ракува со изводот од Избирачкиот список ја враќа личната карта или патната исправа на избирачот.

Документот за идентификација му се враќа на избирачот кога тој ќе заврши со гласањето!

ПРИГОВОРИ ОД ГЛАСАЧИТЕ

Доколку некој избирач сака да поднесе приговор за заштита на своето избирачко право за кое смета дека му е повредено, Избирачкиот одбор:

- ќе го упати на веб страната на Државната изборна комисија (www.sec.mk) од каде што може да подигне образец на кој може да го поднесе приговорот.

ГЛАСАЊЕ НА ИЗБИРАЧИ НА КОИ ИМ Е ПОТРЕБНА ПОМОШ

- Избирачот кој има физички недостаток или е неписмен и поради тоа не може да гласа на начин утврден со законикот, има право со себе да донесе лице кое ќе му помогне при гласањето.
- Ако избирачот не доведе со себе лице кое ќе му помогне при гласањето, тогаш ИО ќе определи друго лице од редот на присутните избирачи на гласачкото место. Значи, ова лице во никој случај не смее да биде од редот на членовите на избирачкиот одбор, овластените претставници на подносителите на листи или набљудувачите.
- Пред да гласа, ИО на лицето кое дава помош ќе му укаже дека со неговата помош не треба да влијае врз одлуката на избирачот.
- Избирачот и лицето кое му помага заеднички пристапуваат зад параванот за гласање. (Гласањето и во овој случај задолжително се врши позади параванот).

НАПОМЕНА:

- Пополнувањето на гласачкото ливче се врши на начин што лицето кое помага го прашува гласачот за која листа сака да гласа, му го покажува на гласачот редниот број пред листата на кандидати за која гласачот сака да гласа а гласачот самиот го заокружува гласачкото ливче. Лицето кое помага го пополнува гласачкото ливче наместо гласачот само во случај кога гласачот е слеп или со физички недостаток заради кој не може сам да го пополни гласачкото ливче.

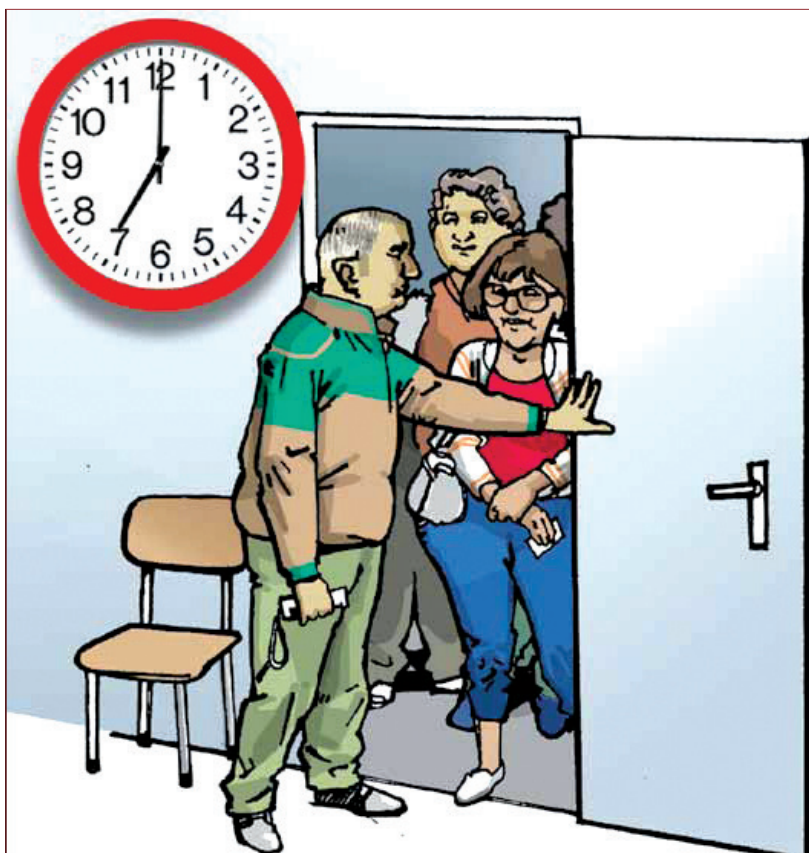
- Гласањето на овој начин, избирачкиот одбор го внесува во записникот, (Образец број 16 гс), и Дневникот за евиденција на настани, при што во Дневникот се внесуваат податоците од личната карта или патната исправа на лицето кое помага и на забелешката се потпишуваат сите членови на ИО.

НАПОМЕНА:

- Едно исто лице може да даде помош само на двајца избирачи на кои им е потребна помош!

ЗАТВОРАЊЕ НА ГЛАСАЧКОТО МЕСТО

- Гласачкото место се затвара во 19:00 часот по локално време во земјата на гласање.
- На избирачите кои во 19:00 часот се затекнале во објектот во кој се гласа, ИО ќе им овозможи да гласаат.
- Во 19:00 часот членот на ИО кој проверува дали гласачот има видливо мастило на палецот ќе застане на крај на редот од избирачите кои се затекнале во објектот.
- Кога и последниот избирач од редот ќе гласа, само овластените лица можат да останат на гласачкото место.

Овластени лица кои можат да присуствуваат на гласачкото место по неговото затворање:

- членовите на ИО
- овластените претставници на подносителите на листи
- акредитираните набљудувачи
- овластеното лице од ДКП

Кога и последниот гласач ќе го напушти гласачкото место, претседателот на ИО:

- ќе го затвори отворот на гласачката кутија,
- во Дневникот за евиденција на настани ќе го запише времето на завршувањето на гласањето, како и имињата на овластените лица присутни на гласачкото место,
- во Записникот(Образец број 16гс), ќе го запише времето на завршување на гласањето,
- во Дневникот за евиденција на настани ќе ги запише броевите на сигурносните ленти со кои е запечатена гласачката кутија,
- ќе ги информира овластените лица присутни на гласачкото место дека доколку го напуштат гласачкото место откако броењето на гласовите ќе започне, нема да им биде дозволено да се вратат во гласачкото место повторно.

Доколку гласањето било прекинато повеќе од еден час, тоа ќе биде продолжено за онолку време колку што траел прекилот, но не подолго од три часа. Ако, заради нарушување на редот и мирот на гласачкото место, гласањето е прекинато повеќе од три часа, гласањето во тоа гласачко место нема да продолжи.

ПРЕКИН НА ГЛАСАЊЕТО

ИО може да го прекине гласањето во следните случаи:

- Ако на гласачкото место се наруши редот, се додека тој не се воспостави
- Во случај на временски непогоди и други вонредни околности

Во секој случај, доколку имало прекин на гласањето, причините за тоа се евидентираат во Записникот (Образец број 16гс).

Ако:

Тогаш:

Гласањето е прекинато пократко од еден час	---->	Гласањето не се продолжува; завршува во 19 часот
Гласањето е прекинато повеќе од еден час, а помалку од три часа	---->	Гласањето се продолжува за онолку колку што траел прекилот
Гласањето е прекинато подолго од три часа	---->	Се известува ДИК; Гласањето тој ден не продолжува.

НАПОМЕНА: Истите правила се применуваат и доколку гласањето започне подоцна од предвиденото време (подоцна од 07:00 часот).

СУМИРАЊЕ И УТВРДУВАЊЕ НА РЕЗУЛТАТИТЕ ОД ГЛАСАЊЕТО НА ИЗБИРАЧКОТО МЕСТО

Откако гласачкото место ќе биде затворено, ИО постапува на следниот начин:

1. ПОРАМНУВАЊЕ НА ГЛАСАЧКИТЕ ЛИВЧИЊА

- 1) ИО ги пребројува потписите и отпечатоците од прст од гласачите во изводот од Избирачкиот список. На овој начин се определува вкупниот број на избирачи кои гласале. Овој број се внесува во записникот (Образец број 16гс).
- 2) Се пребројуваат неупотребените гласачки ливчиња. Нивниот број се утврдува на следниот начин:
 - од серискиот број на последното неупотребено гласачко ливче се одзема серискиот број на првото неупотребено гласачко ливче,
 - на оваа разлика се додава 1,
 - резултатот кој се добива е бројот на неупотребени гласачки ливчиња.

Овој број се внесува во записникот (Образец број 16гс).

Пример:

- сериски број на последното неупотребено гласачко ливче: 35500
- сериски број на првото неупотребено гласачко ливче: 35700
- $35700 - 35500 = 200 + 1 = 201$ неупотребено гласачко ливче

- 3) Од вкупниот број на гласачки ливчиња доставени за тоа гласачко место (Образец број 16гс) се одзема бројот на неупотребените гласачки ливчиња (Образец број 16гс). Резултатот од оваа операција ни го дава бројот на искористените (употребени) гласачки ливчиња во процесот на гласањето.

Пример:

- Вкупен број на гласачки ливчиња: 800
- Број на неупотребени гласачки ливчиња: 201
- $800 - 201 = 599$ искористени (употребени) гласачки ливчиња

Бројот на употребените гласачки ливчиња треба да е еднаков со бројот на избирачите кои гласале.

Доколку овие броеви не се еднакви, избирачкиот одбор треба да го внесе тоа во записникот (Образец бр. 16гс, рубрика „втора проверка по затворање на избирачкото место“) и дневникот и за тоа да ја извести Државната изборна комисија.

- 4) На неупотребените гласачки ливчиња:

- им се откинува долниот десен агол,
- се ставаат во посебен плик кој се затвора и запечатува,
- врз пликот се лепи налепница на која се запишува бројот на избирачкото место, вкупниот број на неупотребените ливчиња и сериските броеви на првото и последното неупотребено гласачко ливче.

НАПОМЕНА:

- Пред отварање на гласачката кутија, претседателот на ИО е должен да ги праша овластените претставници на подносителите на листа на кандидат, дали имаат забелешки за постапката на гласање, доколку има истите ги вметнува во записникот (Образец број 16 гс) во делот за забелешки за постапката за гласање.

2. ОТВОРАЊЕ НА ГЛАСАЧКАТА КУТИЈА

- 1) Претседателот на ИО:

- проверува дали броевите на сигурносните пластични ленти на кутијата за гласање се истите со кои е запечатена гласачката кутија при отворањето на гласачкото место
- броевите на сигурносните пластични ленти им ги прикажува на сите присутни на избирачкото место.
- доколку нивните броеви се совпаѓаат, тоа го внесува во дневникот
- доколку нивните броеви не се совпаѓаат, тоа го внесува во записникот (Образец бр.16гс), и за тоа ја известува ДИК и продолжува со постапката за сумирање на резултатите.

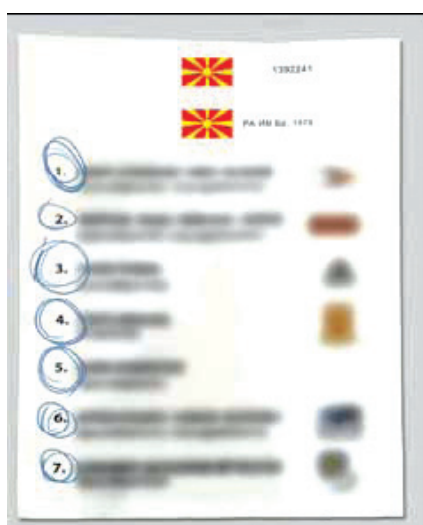
Пред да се отвори гласачката кутија, со ждрепка се определува еден член од избирачкиот одбор кој:

- едно по едно ќе ги вади гласачките ливчиња од кутијата, и
- отворени ќе му ги предава на претседателот на избирачкиот одбор.

- 2) Претседателот на избирачкиот одбор го покажува ливчето на сите присутни.

3) ИО утврдува дали гласачкото ливче е важечко, непополнето или неважечко и за која листа на кандидат е гласано. За таа цел, на работната маса се формираат соодветни купчиња на гласачи ливчиња.

Непополнето гласачко ливче

Неважечко гласачко ливче

Важечко гласачко ливче:

Гласачкото ливче е важечко ако е во согласност со член 110 од Изборниот законик: „Избирачот гласањето го врши на тој начин што го заокружува редниот број пред подносителот на листата, односно редниот број пред кандидатот за којшто се определил да гласа и гласачкото ливче преклопено го става во кутијата за гласање.“

За важечко гласачко ливче се смета и она гласачко ливче од кое на сигурен и недвосмислен начин може да се утврди за која листа на кандидати избирачот гласал.

При утврдувањето на тоа што претставува „сигурен и недвосмислен начин“, треба да се појде од тоа на кој начин е пополнето гласачкото ливче, односно дали избирачот јасно ја изразил волјата дека гласал само за една листа на кандидат.

Сигурен и недвосмислен начин на изразување на волјата на избирачите би претставувало гласачко ливче на кое избирачот, наместо редниот број пред подносителот на листата, го заокружил името и презимето на кандидатот или симболот на подносителот на листата или го заокружил, обележал или на друг соодветен начин се определил за подносителот на листата доколку обележувањето е во рамките на една листа на кандидат.

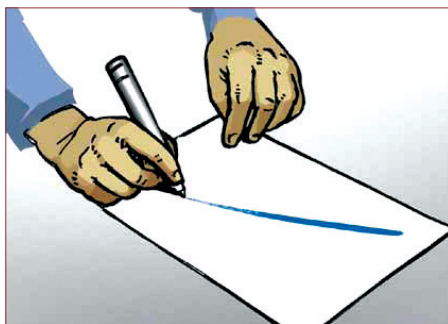
Гласачкото ливче е неважечко:

- ако има заокружено повеќе листи на кандидат
- ако е прецртано делумно или целосно,
- ако печатот на гласачкото ливче не е соодветен на бројот на гласачкото место каде се гласа
- ако нема печат на предната страна
- ако е заокружено, односно пополнето со фломастер во која било боја
- ако е заокружено, односно пополнето со хемиско пенкало во која било друга боја, освен сина
- ако е непополнето

4) Постапката се повторува се додека сите гласачки ливчиња не бидат извадени од гласачката кутија.

5) Доколку во кутијата има НЕПОПОЛНЕТИ гласачки ливчиња ИО веднаш:

- ги прецртува по целата должина, и
- ги става во купчето со неважечки гласачки ливчиња.

6) Сите НЕВАЖЕЧКИ гласачки ливчиња се ставаат во посебен плик на кој пишува „неважечки ливчиња“.

Доколку за некое неважечко ливче некој овластен претставник или член на избирачкиот одбор усно приговори на тоа, избирачкиот одбор гласа и одлучува во врска со забелешката, а случајот се забележува во Записникот (Образец бр.16гс).

УТВРДУВАЊЕ НА ДОБИЕНИТЕ ГЛАСОВИ ПО ЛИСТА НА КАНДИДАТ

- ливчињата се вадат едно по едно и се утврдува за која листа е гласано
- дадениот глас се регистрира на обичен лист хартија
- уште еднаш се пребројуваат гласачките ливчиња од секое подредено купче
- резултатите се внесуваат во записникот (Образец бр.16гс).

ОБРНЕТЕ ОСОБЕНО ВНИМАНИЕ НА БЕЗБЕДНОСТА НА ПРЕБРОЕНИТЕ ГЛАСАЧКИ ЛИВЧИЊА!

ПОПОЛНУВАЊЕ НА ЗАПИСНИКОТ

ИО составува записници за гласање, сумирање и утврдување на резултатите на единствени:

- Образец број 16гс, за избор на Претседател на Република Македонија

Овој образец ги добивате со доверливиот изборен материјал, тој е пропишан и потврден со печат од Државната изборна комисија. Обрасците заедно со упатствата за нивно пополнување. Можете да ги најдете на интернет страницата на Државната изборна комисија www.sec.mk **ВНИМАТЕЛНО ПРОЧИТАЈТЕ ГИ УПАТСТВАТА ПРЕД ДА ПОЧНЕТЕ СО ПОПОЛНУВАЊЕ НА ЗАПИСНИКОТ!**

ИО добива САМО ПО ЕДЕН ПРИМЕРОК на оригиналниот образец бр. 16гс, со печат од Државната изборна комисија. Внимателно чувајте го!

Записникот :

- го пополнува претседателот на ИО,
- го потпишуваат сите членови на ИО, и
- се доставува до ДРЖАВНАТА ИЗБОРНА КОМИСИЈА.

За пополнување на Записникот:

Во случаите на ГРЕШКА ПРИ ПОПОЛНУВАЊЕ НА ЗАПИСНИКОТ избирачкиот одбор:

- 1) со пенкало го прецртува зборот, односно бројот што е погрешен, со тоа што тој и понатаму останува читлив,
- 2) со пенкало се пополнува точниот податок,
- 3) покрај исправката се потпишува претседателот на ИО и се става печат на избирачкиот одбор.

Пример:

55	57	
Погрешен број	Точен податок	Печат и потпис на претседателот на ИО

ПАКУВАЊЕ НА ГЛАСАЧКИОТ МАТЕРИЈАЛ

Гласачкиот материјал се пакува на следниот начин:

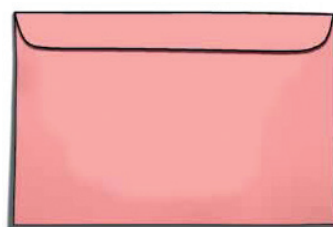
- 1) Во прозирната пластична вреќа за транспорт на доверлив материјал, на која е ставена лепенка со името на ДКП, видот на изборите и бројот гласачкото место се пакува:
 - 1.1. Запечатениот плик во кој претходно се ставени употребените гласачки ливчиња (важечки и неважечки гласачки ливчиња);
 - 1.2. Запечатениот плик со неискористени гласачки ливчиња и кочанот од употребените гласачки ливчиња;
 - 1.3. Запечатениот плик со изводот од Избирачкиот список и дневникот за евиденција на настани.

Употребени гл.ливчиња

Неупотребени гл.ливчиња
+
Кочан од употребени
гл.ливчиња

Избирачки список
+
Дневник за евиденција

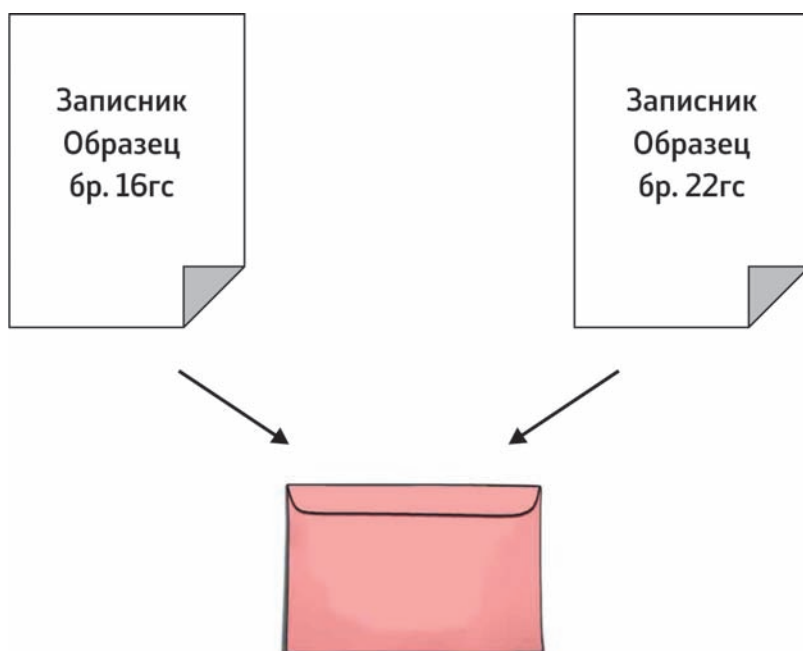

- 2) Во просирната вреќа на која нема лепенка, се пакува НЕДОВЕРЛИВИОТ изборен материјал.

Недоверлив изборен материјал ----->

- 3) Оригиналниот записник од сумирањето на резултатите (Образец број 16ГС), Записникот за предавање на изборниот материјал (Образец број 22ГС), печатот со бројот на гласачкото место и маркерот – видливо мастило за обележување на гласачите не се пакуваат во вреќата со гласачкиот материјал.
- 4) Во другата просирна вреќа, на која нема лепенка, се пакува останатиот недоверлив изборен материјал.
- 5) Оригиналниот записник од сумирањето на резултатите (Образец број 16ГС) и Записникот за предавање на изборниот материјал (Образец број 22ГС) во посебен плик се предаваат на овластеното лице од ДКП.
- 6) За примо-предавањето на изборниот материјал се составува Записник (Образец бр.22ГС).

- 7) Маркерот-видливото мастило за обележување на гласачи и печатот со број на гласачкото место и останатиот изборен материјал исто така се предаваат на овластеното лице од ДКП.

Изборниот материјал од гласањето, до Државната изборна комисија се доставува преку дипломатска пошта.

ЗАБРАНИ НА ГЛАСАЧКОТО МЕСТО

ЗАБРАНА ЗА КОРИСТЕЊЕ МОБИЛЕН ТЕЛЕФОН ИЛИ АПАРАТ ЗА СЛИКАЊЕ НА ГЛАСАЧКОТО ЛИВЧЕ

Се забранува користење мобилен телефон или апарат за сликање на гласачкото ливче. Овластените претставници на подносителите на листите, набљудувачите и гласачите на денот на гласањето на гласачките места не смеат да користат мобилен телефон, апарат или други средства за сликање на гласачкото ливче.

Избирачкиот одбор може да го отстрани од гласачкото место секое лице кое не се придржува кон оваа забрана.

ЗАБРАНА ЗА НОСЕЊЕ ОРУЖЈЕ НА ГЛАСАЧКОТО МЕСТО

Никој не смее да дојде на гласачкото место вооружен, освен полицијата во случаите кога е повикана од Избирачкиот одбор да дојде на гласачкото место.

ЗАБРАНА ЗА СЕМЕЈНО И ГРУПНО ГЛАСАЊЕ И ГЛАСАЊЕ ВО ИМЕ НА ДРУГ

Семејното и групното гласање и гласањето во име на друг во Република Македонија се забранети. Според домашните и според меѓународните правни норми кои не обврзуваат, семејното гласање, групното гласање и гласањето во име на друг претставуваат повреда на законитоста на изборниот процес. Тие значат кршење на избирачкото право, претставуваат основа за нарушување на тајноста на гласањето и може да доведат до поништување на изборите. Со семејното гласање се повредува: тајноста на гласањето, еднаквоста на избирачкото право и слободното определување при гласањето.

Забраната за семејно и групно гласање и гласање во име на друг се однесува на:

- ЗАБРАНА едно лице да гласа за друго/други лица (гласање за друг);
- ЗАБРАНА еден член од семејството, зад гласачкиот параван да им покажува на останатите членови како и за кого да гласаат (семејно гласање);
- ЗАБРАНА двајца, група или цело семејство да гласаат заедно зад гласачкиот параван (групно гласање) и слично.

ИО мора да обезбеди за време на гласањето гласачот да биде сам зад параванот!

Членовите на избирачкиот одбор МОРА да ги препознаваат овие појави, и истите ДА ГИ СПРЕЧАТ.

Во случај на обид за семејно гласање членовите на ИО имаат право и обврска:

1. Да го спречат обидот и
2. Настанот да го евидентираат во Дневникот за евиденција на настани

Против член на Избирачки одбор кој овозможил семејно гласање може да се поведе:

- дисциплинска постапка (санкција-престанок на работниот однос)
- прекршочна постапка (санкција-глоба од 500 до 1.500 EUR)
- кривична постапка (санкција – затвор од најмалку 5 години)

Против лице кое учествува во семејно гласање може:

- да се поднесе прекршочна пријава
- да се поднесе кривична пријава

Изборниот законик го предвидува семејното гласање и како основ за поништување на гласањето на гласачкото место.

РАЗЛИКА ПОМЕЃУ СЕМЕЈНО И ГРУПНО ГЛАСАЊЕ И ГЛАСАЊЕ ВО ИМЕ НА ДРУГ И ГЛАСАЊЕ НА ИЗБИРАЧИ НА КОИ ИМ Е ПОТРЕБНА ПОМОШ

Треба да се прави разлика помеѓу семејното и групното гласање и гласањето во име на друг со гласањето на избирачи кои не може да гласат сами (Види глава: Гласање на избирачи на кои им е потребна помош).

Не секогаш кога има двајца гласачи зад еден гласачки параван, станува збор за семејно, односно групно гласање. ПО ИСКЛУЧОК, избирачот кој има физички недостаток или е неписмен и поради тоа не може да гласа на начин утврден со законикот, има право со себе да донесе лице кое ќе му помогне при гласањето. Во тој случај, двајцата (избирачот и лицето кое помага) заедно се упатуваат зад гласачкиот параван. Меѓутоа, лицето кое дава помош само му помага на гласачот да ја изрази СВОЈАТА ВОЛЈА; со неговата помош тој НЕ ВЛИЈАЕ ВРЗ ОДЛУКАТА на избирачот.

Меѓутоа, никогаш не треба да се заборави правилото:

**ЗА ВРЕМЕ НА ГЛАСАЊЕТО ИЗБИРАЧКИОТ ОДБОР ТРЕБА НА ГЛАСАЧОТ
ДА МУ ОБЕЗБЕДИ ДА БИДЕ САМ ЗАД ГЛАСАЧКИОТ ПАРАВАН!**

СОРАБОТКА СО ПОЛИЦИЈАТА НА ДЕНОТ НА ГЛАСАЊЕТО

Објектот во кој е сместено гласачкото место го обезбедуваат припадници на полицијата на земјата домаќин. Доколку постои потреба од повикување на полиција, претседателот на ИО ќе го извести овластеното лице од ДКП. Само овластеното лице од ДКП може да ја врши комуникацијата со припадниците на полицијата во земјата домаќин.

Потребата за повикување полиција се утврдува на посебен образец,

Избирачкиот одбор може да ја повика полицијата во просторијата каде што се гласа заради:

- нарушен ред и мир во гласачкото место – се до негово повторно воспоставување.
- отстранување на неовластено присутните лица во објектот и просторијата за гласање.
- Отстранување на сите неовластени лица од гласачкото место и од објектот во којшто е сместено гласачкото место по затворањето на гласачкото место.

